

Politik Bilim

Dünya Bilimindeki Yerimiz...

Aykut Göker

<http://www.inovasyon.org>; hagoker@ttmail.com

R. Oksay, Scientific American'daki "Dünya Biliminin Durumu"na ilişkin değerlendirmeyi CBT'ye (12.10.2012) aktarmakla iyi etmiş. Biz de bu hafta ülkemizin dünya bilimindeki yerine biraz daha yakından bakalım.

Doğa bilimleri ve mühendislik bilimlerindeki yayın sayısı, dünya bilimindeki yerimizi belirleyebilmek için iyi bir göstergedir. Bu konuda TÜBİTAK web sitesinde yer alan üç grafiğe göz atılırsa bunlardan ilkinde, yayın sayımızın, 2000 yılında 6.977 iken 2010 yılında 28.194'e çıktığı görülür. Sayının 10 yılda dört katına çıkması önemli bir başarı sayılabilir. İkinci grafik, yayın sayısı bakımından dünyadaki yerimizi gösteriyor: 2010 yılında dünya bilim maratonunda, 18'inci olmuşuz. Ancak, üçüncü grafikten görüyoruz ki, yayın sayımız nüfusumuza oranlandığında yerimiz değişiyor ve 18'incilikten 45'inciliğe düşüyoruz.

18'incilik ve 45'incilik ne ifade ediyor; dünya biliminde gerçek yerimiz nedir, onu tam anlayabilmek için, en azından hem bizden önceki hem de sonraki ülkelerin yayın ve bu yayınların aldığı atf sayılarına bakmak gerekir. Bilemediğimiz bir nedenle TÜBİTAK bu sayılara yer vermemiş. Onun için biz, *Scopus*® veri tabanına dayanılarak geliştirilen *SCImago Journal Rank (SJR)*'in iki tablosuna göz atalım.

İlk tablomuz 2010 yılına, ikincisi 1996-2011 yıllarını kapsayan 15 yıllık bir dönemin toplu sonuçlarına ait... Bu tablolarda, yayın sayısı yanında, üç önemli ölçüte daha yer verilmiş: Alınan toplam atf sayısı, yayın başına düşen ortalama atf sayısı ve H endeksi...

2010 yılına ait ilk tabloda, Türkiye'nin, yayın sayısı bakımından 18'inci sırada yer aldığı görülüyor. TÜBİTAK'ın 2010 verileri doğrulanmış oluyor. Ancak bu tabloda sıralama yapılırken her bir ülkenin yayın sayısı da verildiği için, Türkiye'nin yerini daha iyi değerlendirebilme olanağı buluyoruz. Gözümüze çarpan noktaları not edelim:

Tabloda ayırt edilebilir dört küme ülke var: Birinci küme, yayın sayısı 100.000 dolayında ve bunun üzerinde olan 6 ülkeden oluşuyor: ABD, Çin, Birleşik Krallık, Japonya, Almanya ve Fransa... İkinci kümede, yayın sayısı 40 binlerden başlayıp 70 binlere kadara çıkan 8 ülke yer alıyor: Kanada, İtalya, Hindistan, İspanya, Avustralya, Güney Kore, Brezilya ve Hollanda... Üçüncü kümedeyse yayın sayıları 20-30 binler dolayında olan 8 ülke yer alıyor: Tayvan, Rusya Federasyonu, İsviçre, **Türkiye**, İran, Polonya, İsveç ve Belçika... Son kümedeyse, bir kısmı 20-10 bin arasında ama ezici çoğunluğu 10 binin de altında yayını olan ülkeler var.

Bu ayrıma bakıldığında Türkiye'nin bilimdeki yeri azımsanmayabilir; ama şimdilik şu kayıtlarla: İlk küme bir yana, ikinci kümedekilerle de aramızdaki yayın sayısı farkı azımsanmayacak kadar büyük... Bunların içinde Hindistan, Güney Kore ve Brezilya gibi iddialı ülkeler olduğunu da unutmayalım. Ama asıl kararımızı son 15 yılın toplu sonuçlarını ortaya koyan ikinci tabloya da inceledikten sonra verelim.

Bu tabloya göre, yayın sıralamasında üç sıra daha geriye, 21'inci sıraya düşüyoruz. Asıl önemlisi, sıralamayı 'Yayın Başına Düşen Atf Sayısı' ve 'H Endeksi'ne göre yaptığımızda çok daha gerilere düşmemizdir. İlkine göre 69'uncu; ikincisine göreyse 37'nci sıradayız. Bilimdeki düzeyimiz ya da etkinliğimiz açısından kanımızca H endeksi daha da önemlidir. Onun için H endeksiyle ilgili sıralamaya ve bir de üniversitelerimizin dünya sıralamasındaki

yerlerine gelecek hafta daha yakından bakarak dünya bilimindeki gerçek yerimizi ya da nereye doğru gittiğimizi gormeye çalışacağız.

Ama řimdiden birlikte dūřunelim: Bir ũlkenin dūnya bilimindeki yerini belirlerken aslında o ũlkenin bilim insanların dūnyadaki yerini belirlemiř olmuyor muyuz? Asıl deęerlendirdięimiz onlarsa, o zaman, atıf sayıları ya da buna baęlı endeksler yeterli mi? Őrneęin ‘toplumsal sorumluluk endeksi’ ya da benzeri bir endeks niçin yok?

CBT. 26 Ekim 2012